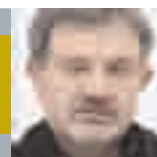

Moncho Reboiras, alegoría para unha terra e para un tempo

[Felipe-Senén López Gómez]

Non era dos que queren construír un imperio sobre os puños e as pistolas, con alicerces amasados en sangue e vidas. Era dos que o queren erguer verso a verso, que, a pesares dos golpes, é como se fai camiño. Fai trinta e catro anos atrás e tiña vintecinco de vida. Xosé Ramón Reboiras Noia, rapaz da súa terra e do seu tempo, dunha Galiza que lle costa reafirmarse, entre os que coidan que é unha teima, un invento ou unha imposición. Espiral que vén de lonxe. Antes e despois de Castelao moitos entregáronse á causa, de ser de onde se é: radicalidade de raiceiras e ponlas abertas ao universo.

Natural da banda de Laiño, onde agora ten campá no adro parroquial, mirando ó Ulla... e rapaz daqueles anos setenta nos que, atoutiñando, perdíanse os medos e quería dársele a volta ao mundo. Cando se entoaban tantos himnos que falaban de paz e solidariedade, o *Venceremos nós*, a *Internacional* e se completaba en letra e música o Himno da Galiza: eran os derradeiros anos dunha ditadura cuarteleira, de trompetas e tambores, con corenta anos de ordeno e mando, demente e que fóra de si daba os penúltimos estertores: o 10 de maio do 72, nas multitudinarias manifestacións obreiras do Ferrol a policía ten a orde de disparar. Daniel e Amador mortos, moitos feridos... e seguiría a provocación até os cinco militantes fusilados naquela alborada gris dun 27 de setembro do 75... de nada valeron as súplicas chegadas de todo o mundo, nin as do Papa. Por si os máis novos non o sabían, sinalábase onde e con quen estabamos.

Nacido no cincuenta e curtido nas encrucilladas da vida, como a de moitos que, se daquela non escolleron a emigración, axiña viraban de rumbo para sobrevivir no país de seu: no bar familiar do barrio vigués de Teis, na construción, alternando coas horas de estudo para sacar o título de perito na Escola Técnica de Enxeñaría Industrial de Vigo... bo estudante, bolseiro esoutra universidade de patróns e traballadores, que son os estaleiros Barreras, activo nas reivindicacións... e na militancia de impresoras vietnamita, de células, concienciación, cultura... ás agachadas. Fundador da revista *Desparafuso*, da Asociación Cultural O Castro, animador da Asociación Cultural de Vigo... Cando o exemplo do Che furaba e acougaba nas miras da xente moza. As teorías dicían que formaba parte do compromiso asumir as consecuencias fronte á máquina mortífera dunha ditadura enferruxada. Poden os pulos da mocidade. Vixiado e fichado pola policía retirábase a bolsa de estudos. Recupera o traballo en cerámicas Álvarez, pero axiña ten que deixalo pola bronquite. Pasa a Ferrol, a Astano, logo a Intelisa na Coruña. Alí onde estaba era como Irmandiño do noso tempo, nacionalista e comunista galego, rebelde contra o derradeiro e entolecido franquismo. Militante da Unión do Povo Galego.

Reboiras foi dos fundadores da Fronte Cultural Galega, a necesidade de artellar o asociacionismo, a fin de concienciar sobre canto tiña feito e dito un Castelao, entón prohibido. Ansias de anovar as te-

ses para as necesidades do acontecer. Seminarios na clandestinidade, alternancia de lecturas, do Sempre en Galiza co Atraso económico de Galicia de Beiras, textos de Altusser, de Martha Harnecker, O Retrato do Colonizado, de Albert Memmi, Franz Fanon, Samír Amin... a psicoanálise de Wilhelm Reich... inevitablemente intuía o fin da Longa noite de Pedra e abríanse diferentes camiños de compromiso. Dende as tertulias en voz baixa de café, aos contubernios culturalistas de mesa camilla ou ás células de trastenda. Agradecemos e laudamos na-

queles anos a teoría e a praxe de Luís Seoane e Isaac Díaz Pardo, a través das Industrias da memoria, o Laboratorio de Formas, os intentos pola recuperación do Seminario de Estudos Galegos, sementeira. Advertíase do futuro que é presente: a necesidade de reforzar a identidade fronte á globalización, ou o imperialismo, que é o mesmo, e que nos reduce a incautos consumidores impulsivos. Confundir, desarraigar. 1975: días do derradeiro agosto do ditador en Meirás; grises de todas partes concentrábanse en Galiza e aproveitaban para un escarmento exemplar: na noite do 11 ó 12 de agosto uns trescentos policías cercan o barrio ferrolán de Canido. Saben que alí está Reboiras e dous compañeiros máis, Elvira Souto e Lois Ríos. Moncho despista, en axuda de que os outros fuxan por onde poidan, polos tellados... avístanos, disparan, fíreno polas costas, tres tiros de morte... perségueno, deságrase, até pechase e acosalo con gases lacrimóxenos e ráfagas de metralleta no portal 27 da rúa da Terra. Agora sabemos máis: fanse evidentes as contradicións no atestado, querendo facer ver o suicidio.

Na *Historia de Galicia*, editada no 1979, e da que era colaborador, na parte de contemporaneidade que correspondía ao historiador Francisco Carballo, este anotaba o feito, "asasinado pola policía española". Por isto mesmo houbo xuízo e condena tamén mediática. Formaba parte da letanía para demonizar e confundir: terroristas, separatistas, iluminados, nazis, profetas... cualificativos que caracterizan ao imperialismo, que impón estruturas, idioma e compás.

O 11 do setembro do 2009, na Delegación do Goberno de España en Galiza, o delegado, o carnotán Antón Louro, nun acto sobrio, exemplar lección de madurez e concordia democrática, en nome do ministro de Xustiza, deu lectura e entregou á familia da Declaración de Reparación e Recoñecemento Persoal de Xosé Ramón Reboiras Noia. Un paso máis. A proposta partía do deputado nacionalista galego Francisco Rodríguez, ó abeiro da Lei da Memoria Histórica a fin de reparar a figura de Moncho Reboiras, como unha vítima da ditadura. Despois falou en nome da familia Manuel Reboiras Noia, finalmente Saleta Goi, compañeira do poeta Manuel María, leu a homenaxe dos *Poemas para construír unha patria* ao galego morto: "Espiral que ven dendes do fondo do tempo para abrirse en craridade e futuro..." Os laios da gaita e a pondaliana letra do Himno Galego semellaban feitos para este momento.

